

(๕)

บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๗

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ...๙...เดือน ...กรกฎาคม... พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง {
.....คณะกรรมการการเลือกตั้ง..... ผู้ร้อง
.....พรรคก้าวไกล..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง .....คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อบำคับสั่งยุบพรรคก้าวไกล.....

ข้าพเจ้า.....ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์.....

เลขประจำตัวประชาชน [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] สัญชาติ.....ไทย.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนายกสภามหาวิทยาลัยนวมินทราชินราชมงคล.....

เกิดวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... อายุ ..... ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ถนน ..... -

ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... -

จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... -

โทรสาร ..... - ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ..... -

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ ..... ๒..... หมู่ที่ ..... ถนน ..... พระจันทร์.....

ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง ..... พระบรมมหาราชวัง..... อำเภอ/เขต ..... พระนคร.....

จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ .....
โทรสาร ..... ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) .....
เกี่ยวข้องกับคดี เป็น พยานผู้ถูกร้อง

ขอให้ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร.สุพล นิธิไกรพนธ์ ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นายกสภามหาวิทยาลัยนวมินทราชินธิราช และที่ปรึกษากฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เคยดำรงตำแหน่ง
เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำรงวิทยฐานะเป็น
ศาสตราจารย์ในสาขาวิชากฎหมายมหาชน ในฐานะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่
ประจักษ์ทางด้านกฎหมายมหาชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง ตลอดจนกฎหมายเลือกตั้งและ
กฎหมายพรรคการเมือง ขอให้ความเห็นต่อคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคก้าวไกล ในคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๗ ต่อศาล
รัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นตัวกลางเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับรัฐ ช่วยรวบรวมความ
ปรารถนาที่หลากหลายของประชาชนเข้าด้วยกัน แล้วนำเสนอออกมาเป็นนโยบายของพรรคการเมือง โดย
กระบวนการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนจนนำมาสู่ข้อเสนอในทางนโยบายของพรรคการเมืองนี้มีจุดหมาย
เพื่อดึงดูดแรงสนับสนุนจากประชาชนให้กว้างขวางที่สุด ดังนั้น เพื่อให้ได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชน พรรค
การเมืองย่อมลดทอนข้อเสนอที่สุดโต่ง (radical) และพยายามแสวงหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ซึ่งเมื่อได้รับ
เลือกตั้งแล้วก็ต้องพยายามผลักดันเจตจำนงของประชาชนให้กลายเป็นกฎหมายหรือนโยบายของรัฐต่อไป
นอกจากนี้พรรคการเมืองยังเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่ต้องการแสดงออกในทางการเมืองและประสงค์ที่
ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก แสดง
ให้เห็นว่าการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองของประชาชนนั้น เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรอง
ไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สิทธิในการรวมกลุ่มกันทางการเมือง และสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง ดังนั้น
มาตรการยุบพรรคการเมืองจึงถือเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมือง ด้วยเหตุผลดังกล่าว
มาตรการยุบพรรคการเมืองหากจะมีขึ้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักการสากล กล่าวคือการยุบพรรคการเมืองต้องเป็น
ทางเลือกสุดท้ายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และมาตรการยุบพรรคการเมืองต้องไม่กระทบสวัสดิะสำคัญแห่งสิทธิเงิน

เกินสัดส่วน ภายใต้การใช้การตีความกฎหมายอย่างเคร่งครัด ลำพังการนำเสนอแนวคิดเพื่อแลกเปลี่ยนผ่านกลไกต่าง ๆ อย่างสันติของพรรคการเมืองภายใต้วิถีทางรัฐธรรมนูญ ไม่อาจเป็นการเขาะกร่อน บ่อนทำลายประชาธิปไตยแต่ประการใด นอกจากนี้ กระบวนการยุบพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และที่สำคัญที่สุด ผลลัพธ์ของการยุบพรรคต้องเป็นการดำรงรักษาประชาธิปไตย ไม่ใช่เพื่อทำลายระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย.....

.....นอกจากนี้ มาตรการยุบพรรคการเมืองถูกถือเป็นมาตรการที่มีผลบังคับรุนแรง และไม่ใช่ว่าเป็นประชาธิปไตยในตัวเอง ซึ่งการใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลทางกฎหมายและพยานหลักฐานที่ชัดเจนน่าเชื่อถือรองรับอย่างหนักแน่น จะนำไปสู่การตั้งคำถามถึงความชอบธรรมและประสิทธิภาพของมาตรการนี้และองค์กรที่กำหนดให้ใช้มาตรการนี้ด้วย ดังนั้น มาตรการยุบพรรคการเมืองอันเป็นการปกป้องประชาธิปไตยจึงต้องพิจารณาหลักการสำคัญ กล่าวคือ ๑) การยุบพรรคการเมืองต้องนำไปสู่การรักษาสิทธิเสรีภาพ ไม่ใช่เพื่อทำลายปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มกันเป็นพรรคการเมืองต่อไป ๒) การกระทำหรือการแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การยุบพรรคการเมืองนั้น ต้องไม่เพียงแต่เป็นเพียงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน แต่การกระทำหรือการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของการใช้ความรุนแรงนอกกรอบของรัฐธรรมนูญอยู่ การเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางรัฐธรรมนูญโดยสันติวิธีย่อมไม่เพียงพอที่จะเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง ๓) การยุบพรรคการเมืองนั้นมีเหตุแห่งความชอบธรรมเพียงพอหรือน่าเชื่อถือหรือไม่ และกฎหมายที่ระบุเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองต้องมีความชัดเจนว่าครอบคลุมการกระทำอะไรบ้าง โดยไม่คลุมเครือ ไม่กว้างขวางจนเกินไป กระบวนการยุบพรรคการเมืองต้องเคารพสิทธิของพรรคการเมือง และผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการพิจารณาในกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และ ๔) กฎหมายที่ใช้ในการยุบพรรคการเมืองต้องเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป ไม่เจาะจงใช้กับบุคคลหรือคณะบุคคลใดคณะบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยกฎหมายนั้นต้องตราขึ้นโดยผู้แทนปวงชนซึ่งมีกระบวนการนิติบัญญัติที่ได้มาตรฐานและชอบธรรม.....

.....โดยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นหากมาตรการยุบพรรคการเมืองเปลี่ยนจากกลไกป้องกันประชาธิปไตย (defensive mechanism) ไปเป็นอาวุธ (weaponizing) ในทางการเมืองการยุบพรรคการเมืองก็จะกลายเป็นการปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และบีบบังคับให้สังคมลดความหลากหลายของความคิดเห็นที่แตกต่างลง และเป็นผลร้ายอันนำไปสู่การทำลายประชาธิปไตยเสียเอง นอกจากนี้การยุบพรรคการเมืองนั้น ควรเป็นมาตรการสุดท้ายในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร หากมีมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้แทนการยุบพรรคการเมือง ก็ควรที่จะนำมาบังคับใช้ แต่ถ้าการกระทำอันเป็นเหตุให้

ต้องยุบพรรคการเมืองนั้นเกิดขึ้นจริงก็ควรที่จะปรากฏในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างชัดเจน และการกระทำของพรรคการเมืองที่ต้องถูกยุบนั้นก็ต้องมีเหตุจากการมีอุดมการณ์ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรและกิจกรรมที่ขัดหรือแย้งกับอุดมการณ์พื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ. และมีการแสดงออกมาผ่านการกระทำ, แผนงาน, หรือคำปราศรัยที่ชัดเจนว่า ต้องการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์พื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความรุนแรง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้การตีความไปในแนวทางดังกล่าวจะต้องตีความโดยเคร่งครัด และมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนประกอบด้วย.....

.....ยิ่งไปกว่านั้น ในการพิจารณาคดียุบพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญพึงคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่ไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกในทางระหว่างประเทศ รวมถึงแนวปฏิบัติที่นานาอารยประเทศได้วางหลักการไว้ เพื่อป้องกันมิให้เป็นข้อครหาหรือข้อวิจารณ์เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมและการเมืองของประเทศไทยว่า มาตรการยุบพรรคการเมืองกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว แทนที่จะเป็นเครื่องมือในการปกป้องประชาธิปไตย. ด้วยอาจจะเกิดผลกระทบในทางระหว่างประเทศได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สหภาพยุโรป ได้มีข้อเสนอว่าด้วยการห้ามการยุบพรรคการเมืองและมาตรการอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง (Guidelines on Prohibition and Dissolution of Political Parties and Analogous Measures) ที่จัดทำโดย The European Commission on Democracy Through Law หรือคณะกรรมการเวนิส (Venice Commission) ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๐๑๐ ตามคำร้องขอจาก The Secretary General of the Council of Europe ซึ่งดูแลกิจการของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยอาจยึดถือเป็นแนวทางสากลในการยุบพรรคการเมืองได้ คณะกรรมการเวนิสวางหลักสำหรับการยุบพรรคการเมืองไว้ ๗ ประการ ดังนี้.....

- .....(๑) รัฐต้องรับรองว่าประชาชนมีสิทธิที่จะจัดตั้งหรือเข้าร่วมพรรคการเมืองอย่างเสรี.....
- .....(๒) การจำกัดเสรีภาพของประชาชนผ่านกลไกควบคุมพรรคการเมืองนั้น ไม่ใช่เรื่องของกฎหมายภายในประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงและต้องสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน และกฎหมายระหว่างประเทศด้วย.....
- .....(๓) การยุบพรรคการเมืองจะทำได้ก็เฉพาะกรณีพรรคการเมืองที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ กิจกรรมที่ต้องห้ามรวมถึงการก่อการร้าย การสู้รบด้วยอาวุธหรือองค์กรที่ทำการกิจกรรมลับ ทั้งนี้ การรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญด้วยสันติวิธีไม่ถือว่าเป็นการ

กระทำในข้อนี้ และไม่พึงถูกยุบ. อารยประเทศย่อมมีช่องทางให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างสันติวิธี
ทั้งผ่านการเลือกตั้งและกระบวนการประชามติ.....

.....(๔) พรรคการเมืองย่อมไม่ควรรับผิดชอบในการกระทำของสมาชิกเพียงคนเดียวคนหนึ่งที่ไม่ได้ผ่านการเห็นชอบ
จากพรรค. อาชญากรรมที่พรรคจะถูกลงโทษได้ต้องมีหลักฐานว่าผู้กระทำผิดได้รับการสั่งการโดยพรรคการเมือง.
หรือโดยมติของพรรคการเมือง. หากไม่ปรากฏหลักฐานเชื่อมโยงพรรคเข้ากับการกระทำของบุคคลนั้น ๆ โทษที่พึงมี
ย่อมตกแก่ผู้กระทำแต่ไม่ไปถึงพรรค.....

.....(๕) การยุบพรรคการเมืองเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง จึงควรใช้อย่าง
ระมัดระวังควรถือเป็นมาตรการสุดท้าย เป็นข้อยกเว้น ไม่ใช่มาตรการหลักที่รัฐใช้สม่ำเสมอ. รัฐต้องชี้แจงน้ำหนัก
ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อระบอบประชาธิปไตย. รัฐต้องมั่นใจว่ามีหลักฐานว่ามีภัยคุกคามจริง. นอกจากนี้ รัฐควร
พิจารณาว่าสามารถใช้มาตรการที่ร้ายแรงน้อยกว่านี้ได้หรือไม่. เช่น มาตรการปรับทางปกครอง. การลงโทษสมาชิก.
รายบุคคล เป็นต้น.....

.....(๖) มาตรการยุบพรรคการเมืองต้องเป็นผลของการใช้อำนาจตุลาการเพื่อประกาศว่าการกระทำใดขัดหรือ
แย้งกับรัฐธรรมนูญ. และต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน. มาตรการยุบพรรคต้องอยู่บนพื้นฐานของ
พยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพียงพอ.....

.....(๗) มาตรการยุบพรรคการเมืองต้องถูกสั่งโดยศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นที่เทียบเคียง
กันได้. ผ่านกระบวนการยุติธรรมที่เคารพหลักประกันสิทธิเสรีภาพ. ความโปร่งใส. และกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็น
ธรรม.....

.....เห็นได้ว่า การยุบพรรคการเมืองจึงต้องเป็นทางเลือกสุดท้าย ด้วยสามารถหามาตรการอื่นมาใช้ทดแทนได้
และการยุบพรรคการเมืองไม่ควรถูกทำให้เป็นเรื่องปกติ. เพราะการยุบพรรคการเมืองอาจกลายเป็นการปิดกั้น
เสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมของประชาชน. ส่งผลให้เป็นการทำลายประชาธิปไตย
มากกว่าการปกป้องประชาธิปไตย. และการยุบพรรคการเมืองนั้น ควรตั้งอยู่บนข้อพิจารณาที่ว่าผลกระทบของ
พรรคการเมืองที่เป็นเหตุแห่งการถูกยุบพรรคนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของความรุนแรงรวมอยู่. การนำเสนอ
นโยบาย. การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง. การแสดงความคิดเห็น. การเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงตามกติกาโดย
สันติวิธีไม่สามารถเป็นเหตุแห่งการถูกยุบพรรคการเมืองได้ ด้วยเหตุนี้. ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน. การ
ยุบพรรคการเมืองจึงเป็นแค่การปกปิดปัญหาที่สะสมอยู่ในสังคมแทนที่จะนำขึ้นมาพูดกันอย่างเปิดเผย. การยุบ
พรรคการเมืองไม่สามารถทำให้ปัญหาที่สะสมอยู่หายไป. แต่จะยิ่งทำให้เกิดเสียงวิจารณ์ต่อกระบวนการยุติธรรม

และการเมืองมากยิ่งขึ้น การยุบพรรคการเมืองแทนที่จะเป็นการแก้ไขปัญหา แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางการเมืองของประเทศจึงไม่ใช่การยุบพรรคการเมือง.....

.....สำหรับในคดียุบพรรคก้าวไกลที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญนี้ เห็นได้ว่า มีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาทิ้งสิ้น ๓ ประการด้วยกัน กล่าวคือ (๑) คำร้องยุบพรรคก้าวไกลของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญขอด้วยกฎหมายหรือไม่ (๒) การกระทำตามคำร้องในคดียุบพรรคก้าวไกลเป็นการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือมีการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขหรือไม่ และ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญควรยุบพรรคก้าวไกลหรือไม่.....

.....กรณีประเด็นที่หนึ่ง คำร้องยุบพรรคก้าวไกลของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญขอด้วยกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ตามที่ได้อธิบายไปข้างต้นว่า การยุบพรรคการเมืองนั้นมีความชอบธรรมเพียงพอหรือน่าเชื่อถือหรือไม่ ตลอดจนกระบวนการยุบพรรคการเมืองต้องเคารพสิทธิของพรรคการเมือง และผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมขอด้วยกฎหมาย นั้น เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการขั้นตอนในการยื่นคำร้องยุบพรรคก้าวไกลของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว กลับปรากฏว่าเป็นคำร้องที่ไม่ขอด้วยกฎหมาย กล่าวคือ การยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในกรณีนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ได้แก่.....

.....(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓.....

.....(๒) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖.....

.....โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง และมาตรา ๙๓ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการขั้นตอนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการในกรณียุบพรรคการเมือง โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพิ่มเติม ได้แก่ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้นเอง ทั้งนี้ระเบียบฉบับดังกล่าว ตั้งแต่ ข้อ. ๕ ถึงข้อ. ๙ กำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และระยะเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองและคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติไว้ ตั้งแต่ นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองตั้งพนักงานสอบสวนเบื้องต้น นายทะเบียนพรรคการเมืองตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน การแจ้งให้พรรค.....

การเมืองได้ทราบข้อเท็จจริงและได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน การเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา ไปจนถึงการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ.....

.....ในฐานะศาสตราจารย์ทางกฎหมายมหาชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง เห็นว่าในสาขาวิชากฎหมายมหาชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า คำอธิบายหลัก “เหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ของการกระทำขององค์กรใช้อำนาจรัฐทั้งหลาย นั้น แบ่งออกเป็น ๒ เหตุ กล่าวคือ เหตุภายนอก อันได้แก่ (๑) การไม่มีอำนาจกระทำการ คือ กฎหมายกำหนดให้องค์กรหนึ่งมีอำนาจ แต่อีกองค์กรหนึ่งกลับไปใช้อำนาจกระทำการ หรือ กฎหมายกำหนดให้องค์กรหนึ่งมีอำนาจเฉพาะในเขตพื้นที่นี้ แต่กลับไปใช้อำนาจนอกเขตพื้นที่ (๒) ไม่กระทำตามรูปแบบอันเป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กฎหมายกำหนดให้ทำคำสั่งเป็นหนังสือ และต้องให้เหตุผลประกอบคำสั่ง แต่กลับไม่ปฏิบัติตาม (๓) ไม่กระทำตามกระบวนการขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กฎหมายกำหนดว่าก่อนมีมติหรือคำสั่ง ต้องเรียกคู่กรณีมาชี้แจงโต้แย้ง หรือแสดงพยานหลักฐาน เสียก่อน แต่กลับไม่ปฏิบัติตาม และ เหตุภายใน ได้แก่ (๑) เนื้อหาของการกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ไม่เคารพหลักความเสมอภาค ไม่เคารพหลักความได้สัดส่วนหรือพอสมควรแก่เหตุ (๒) ใช้ดุลพินิจโดยบิดผันไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เช่น ออกคำสั่งไปโดยมีวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนด ออกคำสั่งโดยต้องการกลั่นแกล้ง ไม่สุจริต.....

.....กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเสนอคำร้องยุบพรรคก้าวไกลนี้ ในฐานะที่ปรึกษากฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุภายนอก เหตุที่สาม กล่าวคือ “ไม่กระทำตามกระบวนการขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด” โดยการกระทำใดที่ไม่ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดอันส่งผลให้การกระทำนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและต้องถูกเพิกถอน ต้องเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ไม่ได้ดำเนินการตามนั้น เป็นกระบวนการขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญด้วย ซึ่งกระบวนการขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญมีสองประการ กล่าวคือ.....

.....ประการแรก หากดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนครบถ้วนแล้วอาจส่งผลให้มีมติหรือออกคำสั่งแตกต่างไปจากการไม่ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอน เช่น ออกใบอนุญาตไปโดยไม่ศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือ ไม่จัดทำประชาพิจารณ์ ถ้าหากมีการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือจัดทำประชาพิจารณ์ ก็อาจไม่ออกใบอนุญาต เช่นนี้ การศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการจัดทำประชาพิจารณ์ จึงเป็น “กระบวนการขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญ”.....

..... ประการสอง กระบวนการขั้นตอนนั้นกำหนดไว้เพื่อประกันสิทธิของคู่กรณี เช่น ก่อนออกคำสั่งซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อหรือผลร้ายต่อคู่กรณี ก็ต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ชี้แจง แสดงพยานหลักฐาน ได้โต้แย้งเสียก่อน อันเป็นการประกันสิทธิในการต่อสู้โต้แย้ง เช่นนี้ กระบวนการขั้นตอนนี้ย่อมถือเป็นสาระสำคัญ.....

..... ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตามระเบียบฉบับดังกล่าวในข้อ ๗ วรรคสอง กำหนดให้ “ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง บุคคลหรือคณะบุคคลที่นายทะเบียนแต่งตั้งต้องให้ผู้ถูกร้องหรือพรรคการเมืองนั้น แล้วแต่กรณี มีโอกาสรับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ก่อนมีการเสนอรายงานรวบรวมข้อเท็จจริงต่อนายทะเบียนพิจารณา”.....

..... เห็นได้ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือนายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องให้ผู้ถูกร้องหรือพรรคการเมือง “มีโอกาสรับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ก่อนมีการเสนอรายงานรวบรวมข้อเท็จจริงต่อนายทะเบียนพิจารณา” เป็นกระบวนการขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญ เพราะเป็นการประกันสิทธิในการต่อสู้โต้แย้ง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้ง การเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ ก็อาจส่งผลให้ยุติเรื่องในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้.....

..... เมื่อการดำเนินการในชั้นนายทะเบียนพรรคการเมืองและคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ แต่กลับดำเนินการต่อเนื่องไปจนมีมติยื่นคำร้องยุบพรรคก้าวไกลต่อศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมถือได้ว่า มติการยื่นคำร้องนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องถูกเพิกถอนไป.....

..... นอกจากนี้ การใช้การตีความกฎหมาย กรณีการดำเนินการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ นั้น เห็นได้ว่า กระบวนการยุบพรรคการเมืองในระบบกฎหมายไทยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องผ่านการดำเนินการกระบวนการ ๒ ขั้นตอน โดย ๒ องค์กรที่ต่างกัน กล่าวคือ.....

..... ขั้นตอนแรก ขึ้นก่อนการเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ การสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และยื่นคำร้องยุบพรรคการเมือง โดยองค์กรผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ คณะกรรมการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง.....

..... ขั้นตอนที่สอง ขึ้นการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ การพิจารณาคดี การไต่สวน และวินิจฉัย โดยองค์กรผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ ศาลรัฐธรรมนูญ.....

..... บทบัญญัติในมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดเหตุแห่งการยุบพรรคไว้ใน (๑) ถึง (๔) หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามเหตุเหล่านั้น ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการยุบพรรคการเมืองต่อไป.....

..... ส่วนการดำเนินการในชั้นของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนที่จะยื่นคำร้องยุบพรรคการเมือง ก็ต้องมีกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่ง “หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า” เสียก่อน ซึ่งกระบวนการเหล่านั้น กำหนดไว้ในมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่กำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ก่อนเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาต่อไป โดยรายละเอียดของกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ นั้น มาตรา ๙๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้แก่ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้นเอง.....

..... ข้าพเจ้าขอเรียนต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า การใช้การตีความกฎหมายโดยปกติแล้วจะต้องเป็นไปโดยสอดคล้องกันทั้งระบบและเป็นเอกภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลประหลาดในทางระบบกฎหมาย ที่ส่งผลให้มีบทบัญญัติในมาตราใดมาตราหนึ่ง หรือกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งถูกคว่ำใช้บังคับ ดังนั้น การใช้และตีความกฎหมายแยกส่วนกันดังเช่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่า มาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ คือ ช่องทางการยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองช่องทางหนึ่ง และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน คือ ช่องทางการยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองอีกช่องทางหนึ่ง ส่วนการจะเลือกใช้ช่องทางตามมาตราใดก็แล้วแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดนั้น ส่งผลให้วิธีการเสนอคำร้องยุบพรรคการเมืองมี ๒ กระบวนการที่แตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ แบบที่หนึ่ง ไม่ต้องเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองได้รับทราบข้อกล่าวหา ตลอดจนถึงแจ้ง โต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เลย และแบบที่สอง ที่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองได้รับทราบข้อกล่าวหา ตลอดจนถึงแจ้ง โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานต่อองค์การผู้มีความอำนาจตามกฎหมาย ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วทั้งสองมาตราต่างก็เป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองเช่นเดียวกันและบัญญัติไว้ติดต่อกันในกฎหมายฉบับเดียวกัน และเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองเช่นเดียวกันซึ่งต้องยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเช่นเดียวกัน และจะส่งผลร้ายแรงถึงชั้นยุบพรรคการเมืองเช่นเดียวกัน การตีความแบบประหลาดพิศดารเช่นนี้จะเป็นการใช้และตีความกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย กล่าวคือ มาตรา ๙๓ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนาย

ทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ จะไม่มีที่ใช้บังคับ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเลือกที่จะใช้กระบวนการขั้นตอนตามมาตรา ๙๒ ได้ทั้งหมด โดยไม่ให้พรรคการเมืองมีโอกาสชี้แจง ได้แย้งแสดงพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง เช่นนี้แล้ว จะมีการบัญญัติ มาตรา ๙๓ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ ไว้ในกฎหมายเพื่อเหตุผลใด ? นอกจากนี้ บทบัญญัติในมาตรา ๙๓ ยังได้อ้างถึงมาตรา ๙๒ ถึงสองที่ ที่แรก ในวรรคแรก “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๒...” และในวรรคสอง “ในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๙๒...” ความข้อนี้ ก็ย่อมหมายความว่าความอย่างชัดเจนว่ากรณีมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ มีความสัมพันธ์ต้องใช้ควบคู่กัน.....

..... ในกรณีนี้ที่พิจารณาอยู่นี้ แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะเคยวินิจฉัยมาก่อนแล้วว่าพรรคก้าวไกลใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปรากฏตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่สามารถอ้างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ มาเป็นฐานในการยื่นคำร้องยุบพรรคก้าวไกลต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยจงใจไม่ทำตามกระบวนการขั้นตอนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ กำหนดได้ เนื่องจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ เป็นคดีตามมาตรา ๔๙ แห่งรัฐธรรมนูญ แต่คำร้องยุบพรรคก้าวไกลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น เป็นคดีตามมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ อันเป็นคนละกรณีที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งยังมีกระบวนการขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล ตลอดจนผลในทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น แม้จะมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ยังคงมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนตามมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่คำร้องยุบพรรคก้าวไกลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อกล่าวหาใหม่ที่ไม่ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ได้แก่ มาตรา ๙๒ (๑) ที่กล่าวหาว่า พรรคก้าวไกลกระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา ๙๒ (๒) ที่กล่าวหาว่า พรรคก้าวไกลได้กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. ยิ่งเป็นเหตุให้นาย

ทะเบียนพรรคการเมือง และคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการพิจารณาตามมาตรา ๙๓ และระเบียบฉบับดังกล่าวโดยเคร่งครัด โดยไม่อาจดำเนินการเป็นอย่างอื่นได้

..... ดังนั้น คำร้องยุบพรรคก้าวไกลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องดำเนินการตามมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ เท่านั้น มิเช่นนั้นแล้วก็เป็นกรณปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง และคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ย่อมเป็นคำร้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในคำวินิจฉัยกรณีการยุบพรรคการเมือง ซึ่งต้องมีความชอบธรรมและชอบด้วยกฎหมายมากเพียงพอ

..... อย่างไรก็ตาม แม้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ จะมีบทยกเว้นตามข้อ ๑๑ วรรคสอง ที่กำหนดว่า “กรณีใดที่มีได้กำหนดไว้ หรือมีเหตุจำเป็น คณะกรรมการอาจกำหนด ยกเว้น หรือผ่อนผันการปฏิบัติตามความในระเบียบนี้ได้” พิจารณาได้ว่า บทบัญญัติในข้อ ๑๑ วรรคสองนี้ เป็นข้อยกเว้น โดยใช้ได้ในสองกรณี ได้แก่ “กรณีมิได้กำหนดไว้” หรือ “มีเหตุจำเป็น” โดยในส่วนของ “กรณีมิได้กำหนดไว้” นั้น มีอาจนำมาใช้กับกรณียุบพรรคก้าวไกลในเรื่องนี้ได้ เพราะกรณีการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานนี้ ได้กำหนดไว้ชัดเจนในข้อ ๗ วรรคสองว่ามีกระบวนการขั้นตอนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไร และในส่วนของกรณี “มีเหตุจำเป็น” ก็ไม่ได้มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นใดที่ปรากฏอย่างประจักษ์ชัด อีกทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ไม่เคยแสดงให้เห็นว่าต้องใช้บทบัญญัติข้อ ๑๑ วรรคสองนี้มา “กำหนดยกเว้น หรือผ่อนผัน” ข้อ ๗ วรรคสอง และทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ไม่เคยแจ้งแก่พรรคก้าวไกลว่ามีเหตุจำเป็นอย่างไรจึงต้องใช้ข้อยกเว้นนี้ ยิ่งไปกว่านั้น ข้อ ๑๑ วรรคสองของระเบียบดังกล่าวก็เป็น “ข้อยกเว้น” จึงต้องใช้อย่างจำกัดและในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง และใช้อย่างพอสมควรแก่เหตุ เท่าที่จำเป็น โดยไม่กระทบกับสิทธิขั้นพื้นฐานของคู่กรณี หรือใช้จนกระทบกับสาระสำคัญของระเบียบนี้ไปทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการยุบพรรคการเมืองถือเป็นกรณกระทำที่กระทบสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมือง มาตรการยุบพรรคการเมืองจึงต้องกระทำไปโดยไม่กระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพจนเกินสัดส่วน ภายใต้การใช้การตีความกฎหมายอย่างเคร่งครัด ตลอดจนกระบวนการขั้นตอนการยุบพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม หากการยุบพรรคการเมืองเป็นไปโดยไม่มี

เหตุผลทางกฎหมายและพยานหลักฐานที่ชัดเจนน่าเชื่อถือรองรับอย่างหนักแน่น จะนำไปสู่การตั้งคำถามถึงความชอบธรรมและประสิทธิภาพของการยุบพรรคการเมืองนั้น ดังนั้นการใช้และตีความกฎหมายในข้อ ๑๑ วรรคสองแห่งระเบียบดังกล่าว เพื่ออ้างว่า เป็นการ “ยกเว้นหรือผ่อนผัน” ข้อ ๗ วรรคสอง ไม่ให้พรรคก้าวไกลได้ทราบข้อเท็จจริงและไม่ให้มีโอกาสได้แย้งแสดงพยานหลักฐาน ย่อมเป็นการนำ “ข้อยกเว้น” มาทำลายหลักการพื้นฐานและสาระสำคัญของกระบวนการขั้นตอนการยุบพรรคการเมืองที่ต้องเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาได้ต่อสู้อย่างเต็มที่

..... ยิ่งไปกว่านั้น กรณีจึงปรากฏด้วยว่าศาลรัฐธรรมนูญเคยยกคำร้องยุบพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเหตุที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดมาแล้ว ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้ยกคำร้องยุบพรรคประชาธิปัตย์ ด้วยเหตุที่ว่ากระบวนการขั้นตอนยื่นคำร้องยุบพรรค ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐ เนื่องจาก นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา โดยไม่ทำความเห็นอันเป็นกระบวนการขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดก่อน อันเป็นหลักการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยวางหลักเกณฑ์ไว้เป็นบรรทัดฐานมาก่อนแล้ว อันเป็นที่ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ในวงการนิติศาสตร์ไทยด้วยเช่นกัน

..... ประเด็นที่สอง การกระทำตามคำร้องในคดียุบพรรคก้าวไกลตามที่พิจารณาอยู่ในคดีนี้เป็นการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขหรือไม่ ในประเด็นนี้ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาการกระทำตามคำร้องให้ชัดเจนให้ได้ว่า การกระทำใดเป็นการกระทำของพรรคการเมือง และการกระทำใดเป็นการกระทำของปัจเจกบุคคล เพราะตามหลักกฎหมายทั่วไปแล้ว การกระทำที่จะมีผลเป็นการผูกพันนิติบุคคลนั้น ต้องเป็นการกระทำของนิติบุคคลเท่านั้น หากใช่เป็นการกระทำของสมาชิกหรือบุคคลในสังกัดของนิติบุคคลนั้นเพียงคนเดียวคนหนึ่ง และเนื่องจากมาตรการยุบพรรคการเมืองนั้นมีความร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยย่อมไม่ควรรับผิดชอบในการกระทำของสมาชิกเพียงคนเดียวคนหนึ่งที่ไม่ได้ผ่านการเห็นชอบจากพรรค การกระทำผิดที่พรรคจะถูกลงโทษได้ต้องมีหลักฐานว่าผู้กระทำผิดได้รับการสั่งการโดยพรรคการเมืองหรือเป็นมติของพรรคการเมือง หากไม่ปรากฏหลักฐานเชื่อมโยงพรรคเข้ากับการกระทำของบุคคลนั้น ๆ โทษที่พึงมีย่อมตกแก่ผู้กระทำแต่ไม่ไปถึงพรรคด้วย อีกทั้งกฎหมายที่ระบุเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองต้องมีความชัดเจนว่าครอบคลุมการกระทำอะไรบ้าง โดยไม่คลุมเครือ ไม่กว้างขวางจนเกินไป และแม้ว่าจะเป็นการกระทำของพรรคการเมืองแล้ว ก็ต้องพิจารณาโดย

รอนคอน สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามที่ปรากฏในนานาอารยะประเทศที่มีระบบการเลือกผู้แทนของประชาชนโดยผ่านระบบพรรคการเมืองด้วยว่า การนำเสนอแนวคิดเพื่อแลกเปลี่ยนผ่านกลไกต่าง ๆ อย่างสันติ ภายใต้วิถีทางรัฐธรรมนูญ ไม่อาจเป็นการเซาะกร่อน บ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตยแต่ประการใด การกระทำ หรือการแสดงความคิดเห็นของพรรคการเมืองที่อาจจะนำไปสู่การยุบพรรคนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของการใช้ ความรุนแรงนอกขอบของรัฐธรรมนูญอยู่ การเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายตามวิถีทางรัฐธรรมนูญโดย สันติวิธีด้วยการเสนอร่างกฎหมายย่อมไม่เพียงพอและไม่อาจจะเป็นสาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยได้แห่งการยุบพรรคการเมือง.....

.....เมื่อพิจารณาการกระทำของพรรคก้าวไกลในกรณีของคดีนี้แล้ว เห็นได้ว่า มีหลายการกระทำที่ปรากฏว่า เป็นการกระทำที่มีใช้การกระทำของพรรคการเมือง แต่เป็นการกระทำในฐานะปัจเจกบุคคลหรือในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของ พรรคการเมือง เช่น การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การแสดงความคิดเห็นให้มีการยกเลิกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ การปรากฏตัวในสถานที่ที่มีการชุมนุมทางการเมืองเกี่ยวกับการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๑๑๒ การเป็นนายประกันให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย และการเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยของสมาชิก พรรคก้าวไกลในคดีมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณานบรรดาการกระทำต่าง ๆ ที่พรรคก้าวไกลถูกร้องว่าเป็นการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขหรือเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขแล้ว เห็นได้ว่า การกระทำใดจะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขได้ ต้องเป็นการกระทำที่ใช้กำลังบังคับ หรือเป็นการกระทำที่ใช้ความรุนแรงเพื่อให้การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง หรือเป็นการกระทำที่ใช้อำนาจตาม รัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขไปเป็นระบอบการปกครองแบบอื่นอย่างชัดเจน เช่น การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีรูปของรัฐเป็นสาธารณรัฐ เป็นต้น ตามที่ปรากฏในมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้” เมื่อพิจารณานบรรดาการกระทำที่ถูกร้องของพรรคก้าวไกลแล้ว ย่อมจะเห็นได้ว่า.....

.....(๑) กรณีการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นั้นมิได้เป็นการใช้กำลังบังคับหรือเป็นการกระทำโดยใช้ความรุนแรงเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง หรือเป็นการกระทำที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากรบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไปเป็นระบอบการปกครองแบบอื่นแต่ประการใด เป็นเพียงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ อันได้แก่อำนาจนิติบัญญัติในการเสนอให้ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเท่านั้น อีกทั้งการเข้าชื่อเสนอร่างแก้ไข ที่ได้กระทำผ่านระบบรัฐสภา ต้องผ่านความเห็นชอบทั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญทั้งก่อนและหลังการประกาศใช้ อันเป็นการกระทำที่ชอบด้วยวิถีทางของรัฐธรรมนูญอีกด้วย ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการเสนอและพิจารณาร่างกฎหมายในระดับ “พระราชบัญญัติ” ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา ก็เป็นพระราชบัญญัติด้วยเช่นกัน ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการเสนอแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้ ตลอดจนข้อเสนอในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือการแก้ไขบทบัญญัติที่มีลักษณะเดียวกันในอดีตนั้น ก็ปรากฏมาอยู่โดยตลอด เช่น ข้อเสนอคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ซึ่งได้รับการตั้งขึ้นโดยคณะรัฐมนตรี มีศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฐ นคร เป็นประธานกรรมการ ที่เสนอให้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จากเดิม เป็น “มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดที่ต้องให้อำนาจ การสอบสวนดำเนินคดีในความผิดตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอำนาจจากเลขาธิการพระราชวัง”.....

.....ข้าพเจ้ายังมีความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องนี้ด้วยว่าวิญญูชนทั่วไปย่อมไม่อาจมีทางที่จะเห็นไปได้โดยสามัญสำนึกว่าการทำควินิจฉัยชี้ขาดคดีในอำนาจหน้าที่ของตุลาการ การเสนอร่างกฎหมายของสมาชิกรัฐสภาเพื่อพิจารณา หรือการตัดสินใจดำเนินบริการสาธารณะในเรื่องใดของคณะรัฐมนตรี จะมีลักษณะเป็นการบ่อนทำลายระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นเสนอมาต่อศาลรัฐธรรมนูญได้.....

.....(๒) กรณีการเสนอนโยบายของพรรคก้าวไกลในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตลอดจนการนำนโยบายดังกล่าวมาหาเสียงและเผยแพร่ นั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมือง

ย่อมมีฐานะเป็นตัวกลางที่คอยเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับรัฐ ช่วยรวบรวมความปรารถนาที่หลากหลายของประชาชนเข้าด้วยกัน แล้วนำเสนอออกมาเป็นนโยบายของพรรคการเมือง โดยกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนจนนำมาสู่ข้อเสนอในทางนโยบายของพรรคการเมืองนี้มีจุดหมายเพื่อดีงดูดแรงสนับสนุนจากประชาชนให้กว้างขวางที่สุด และเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยทั่วไป ข้อเสนอในทางนโยบายของพรรคการเมืองจึงมีลักษณะเป็นการประนีประนอมแนวทางของกลุ่มความคิดต่าง ๆ เพื่อประคับประคองระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้แต่ละฝ่ายสามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างกันได้ มิเช่นนั้นแล้ว การผลักดันนโยบายให้เกิดเป็นจริงก็คงไม่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ถ้าหากพรรคการเมืองนำเสนอโยบายที่มีลักษณะสุดโต่ง รุนแรง พรรคการเมืองนั้น ๆ ก็ไม่อาจได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาถึงการเสนอนโยบายแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตลอดจนการนำนโยบายดังกล่าวมาหาเสียงและเผยแพร่ของพรรคก้าวไกล การกระทำดังกล่าวก็มิได้ปรากฏว่าเป็นการใช้กำลังบังคับหรือเป็นการกระทำโดยใช้ความรุนแรงเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสิ้นสุดลง หรือเป็นการกระทำที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากรบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไปเป็นระบอบการปกครองแบบอื่นแต่ประการใด หากแต่เป็นเพียงการนำเสนอโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง โดยมุ่งเน้นประนีประนอมกลุ่มความคิดต่าง ๆ ในเรื่องนี้ ซึ่งก็คือเรื่องที่ว่าควรจะต้องมีบทบัญญัติในกฎหมายอาญาหรือคุ้มครองประมุขของรัฐมิให้ถูกหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นในระดับใดและภายใต้เงื่อนไขใดจึงจะมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อประคับประคองระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ ซึ่งกรณีเช่นนี้ก็ปรากฏอยู่โดยทั่วไปในนานาอารยประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และในหลายประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ก็ยอมรับความแตกต่างหลากหลายอย่างมีวุฒิภาวะ ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบพรรคการเมือง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็เคยใช้ดุลพินิจในการพิจารณาวินิจฉัยยกคำร้องกรณีนโยบายหาเสียงเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของพรรคก้าวไกลไว้แล้ว.....

.....นอกจากนั้นการนำนโยบายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มาใช้หาเสียงเลือกตั้งของพรรคก้าวไกลก็มิได้เป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่อย่างใด ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มิได้เคยมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือสั่งห้ามนำเสนอโยบายดังกล่าวในการหาเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใดเลย.....

.....(๓) กรณีการแสดงออกผ่านการรณรงค์ การปรากฏตัวในที่ชุมนุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคก้าวไกล หรือการติดสติ๊กเกอร์แสดงความคิดเห็นของสมาชิกพรรค เห็นได้ว่า บรรดาการกระทำต่าง ๆ นั้นมิใช่เป็นการกระทำของพรรคก้าวไกล หากแต่เป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นในบางกรณีก็เป็นการกระทำอันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องเข้าไปร่วมสังเกตการณ์ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก และการปรากฏตัวในสถานที่ชุมนุมต่าง ๆ ก็ได้ได้จำเป็นที่จะต้องเห็นด้วยกับประเด็น ข้อเรียกร้อง ในการจัดการชุมนุม และไม่ได้เป็นผู้จัดการชุมนุมแต่อย่างใด หรือในบางกรณีก็เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ประชาชนทั่วไปรับทราบว่าในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมจะสนับสนุนให้มีการนำความคิดเห็นของประชาชนเข้าไปอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีวุฒิภาวะเพื่อรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์และระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการกระทำดังกล่าวล้วนมิได้มีลักษณะเป็นการกระทำที่ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด เฉกเช่นเดียวกันกับกรณีที่พรรคการเมืองที่มีข้อเสนอในการนำเรื่องการแก้ไขหรือยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไปอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง.....

.....(๔) สำหรับเรื่องการเป็นนายประกันให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย และการเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี มาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสมาชิกพรรคก้าวไกลนั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า เห็นได้ว่า การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคก้าวไกลจะใช้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ก็ได้หมายความว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะเห็นด้วยหรือสนับสนุนกับการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำนองเดียวกับการเป็นทนายความแห่งคดีนั้น หรือผู้พิพากษาองค์คณะพิจารณาคดีในศาลที่มีการฟ้องร้องคดีนั้นจะต้องเห็นด้วยหรือสนับสนุนการกระทำตามที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นถูกกล่าวหาแต่อย่างใด นอกจากนั้น การที่สมาชิกพรรคก้าวไกลเป็นนายประกันให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็ได้เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด แต่ประเด็นปัญหาประการสำคัญก็คือ การกระทำของสมาชิกพรรคกับการกระทำของพรรค เป็นคนละการกระทำกัน หากสมาชิกพรรคผู้นั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นการกระทำที่ผู้นั้นต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้นเอง.....

ไม่ใช่พรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ มิเช่นนั้นแล้ว หากสมาชิกพรรคใดกระทำความผิดโดยเป็นการกระทำของตนเองแต่พรรคการเมืองต้องมารับผิดด้วย ย่อมเกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย เพราะเป็นการนำการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาทำลายเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองของบุคคลอื่นทั้งหมด.....

.....ประเด็นที่สาม คือประเด็นที่ว่าศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาให้ยุบพรรคก้าวไกลหรือไม่ ดังที่กล่าวมาข้างต้น มาตรการยุบพรรคการเมืองเป็นมาตรการในการธำรงรักษาประชาธิปไตย แต่กระนั้นการใช้มาตรการดังกล่าวก็ต้องใช้อย่างระมัดระวัง มิเช่นนั้นจะส่งผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตยเอง เพราะอาจนำไปสู่การทำลายระบอบประชาธิปไตยไปในที่สุด เพราะการยุบพรรคการเมืองนั้นอาจจะส่งผลให้เกิดการปิดกั้นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และสันติตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนจำนวนมากต้องสูญเสียพื้นที่ทางการเมือง รวมถึงสูญเสียโอกาสในการก่อตั้งเจตจำนงทางการเมืองของตนลงโดยสิ้นเชิง และต้องตกเป็นผู้พ่ายแพ้โดยสิ้นเชิงในการแข่งขันกันเพื่อกำหนดทิศทางทางการเมืองจากคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาขององค์กรตุลาการ ตลอดจนไม่อาจทำให้เกิดการประสานประโยชน์ทางการเมืองของประชาชนทุกฝ่ายได้ อีกทั้งการยุบพรรคนั้นอาจส่งผลเป็นการทำลายการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างพรรคการเมืองด้วยกันเอง ด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารราชการแผ่นดินของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล หากการยุบพรรคการเมืองเป็นไปโดยไม่คำนึงถึงความชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ และไม่คำนึงถึงบริบทสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองแล้ว อาจส่งผลร้ายในอนาคตอันได้แก่ การทำลายดุลยภาพในทางการเมืองระหว่างฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาล ซึ่งอาจนำไปสู่ระบบเผด็จการรัฐสภา ซึ่งเคยมีตัวอย่างเกิดขึ้นในหลายประเทศ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน.....

.....เมื่อพรรคการเมืองคือจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการก่อตั้งเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนฝ่ายข้างน้อย คำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาที่เป็นการยุบพรรคการเมืองจึงต้องถูกใช้ในกรณีที่เป็นข้อยกเว้นอย่างแท้จริงเท่านั้น กล่าวคือ เฉพาะกรณีที่การกระทำของพรรคการเมืองที่ต้องถูกยุบนั้นมีเหตุจากการมีอุดมการณ์ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรและกิจกรรมที่ขัดหรือแย้งกับอุดมการณ์พื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีการแสดงออกผ่านการกระทำ แผนงาน หรือคำปราศรัยที่ชัดแจ้งว่าต้องการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์พื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความรุนแรง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาดังกล่าวจะต้องให้เหตุผลที่ทรงพลังว่าเหตุใดพรรคการเมืองหนึ่งจำเป็นต้องถูกทำลายไปจากระบบการเมือง และมีเหตุผลอย่างหนักแน่นว่าไม่มีหนทางอื่นใดที่จะทำได้นอกจากการยุบพรรคการเมืองนั้น

เสีย หากคำวินิจฉัยของศาลมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและการยอมรับของประชาชนและสังคม เพราะองค์กรตุลาการจะได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนและสังคมได้นั้น ก็ด้วยการที่คำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาขององค์กรตุลาการนั้นมีเหตุผลที่ถูกต้องน่ารับฟังและสอดคล้องกับข้อเรียกร้องของสังคมเสรีประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลให้สังคมการเมืองนั้น ๆ เป็นสังคมการเมืองที่สงบสุข เนื่องด้วยคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษานั้น เป็นการชี้ขาดในเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ของประชาชน โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางการเมือง รวมถึงเป็นการชี้ขาดที่กระทบอารมณ์ความรู้สึกของคู่ความหรือประชาชนเป็นการทั่วไป

..... สำหรับกรณีพรรคก้าวไกลนี้ เห็นได้ว่า (๑) การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (๒) การเสนอนโยบายแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ (๓) การนำนโยบายหาเสียง และการเผยแพร่นโยบายบนเว็บไซต์ (๔) การแสดงออกผ่านการรณรงค์ การปรากฏตัวในที่ชุมนุม การติดสติ๊กเกอร์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรค (๕) การเป็นนายประกันหรือเป็นผู้ต้องหาในคดีมาตรา ๑๑๒ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรค ล้วนเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ หรือเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอันเป็นวิสัยปกติ มิได้เป็นการใช้กำลังบังคับเพื่อล้มล้างการปกครอง หรือมิได้ใช้อำนาจเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น การกระทำต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่อยู่ในวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ จึงไม่เป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง เมื่อคำนึงถึงสัดส่วนความรุนแรงของพฤติกรรมอันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรค ตลอดจนต้องปรากฏพยานหลักฐานที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเพียงพอว่า นอกจากจะเป็นการใช้อำนาจโดยรุนแรงแล้วก็ต้องมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จได้โดยใกล้เคียงต่อผลถึงขนาดด้วย ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวย่อมไม่อาจรวมถึงการแสดงทัศนะหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมือง หรือการรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายโดยสันติตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเห็นได้ว่า บรรดาการกระทำดังกล่าวนี้มิได้มีลักษณะที่เป็นเหตุแห่งการยุบพรรคก้าวไกลเลยแม้แต่น้อย

..... จากเหตุผลที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า พรรคก้าวไกลยังไม่มีกรกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือมีการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอันจะเป็นเหตุให้นำไปสู่การพิจารณายุบพรรคของศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

..... ในท้ายที่สุด ด้วยความเคารพนับถือต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านเป็นรายบุคคล ข้าพเจ้าขอเรียนความคิดเห็นประการสุดท้ายด้วยความหวังใจต่อวิกฤตการณ์และสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศที่จะเกิด

จากผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีนี้ด้วยว่า การพยายามแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่ซับซ้อนของชาติ ด้วยการวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ เป็นกระบวนการที่ได้เข้ามาแล้วหลายครั้งโดยศาลรัฐธรรมนูญและแต่ละครั้งก็ไม่เคยทำให้เกิดทางออกหรือทางเลือกใหม่ที่จะช่วยคลี่คลายวิกฤตทางการเมืองที่เป็นอยู่ในทางตรงกันข้าม กลับสร้างความโกรธแค้นชิงชังในทางการเมืองให้มีเพิ่มมากยิ่งขึ้น และยังจะทำให้สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศที่อยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายอยู่แล้ว กลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้น นอกจากประเด็นข้อกฎหมายที่ได้ให้ความเห็นมาแล้วข้างต้นทั้งหมด ข้าพเจ้าใคร่ขอกราบเรียนต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วยความเคารพที่จะได้กรุณาใช้มโนธรรมและความรัก ความห่วงใยในประเทศชาติและประชาชนชาวไทยโดยรวม ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีนี้ด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวข้างต้น ถูกต้องเป็นความจริง

ข้าพเจ้าได้ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์)

ผู้ให้ถ้อยคำ